

MENSENETERS

STAP 1

1. In het volgende verhaal maak je kennis met een vreemd volk. Luister.
2. Juist of fout?
  - Volgens de Engelsen waren de Dayaks vroeger koppensnellers.
  - Grootvader verzamelt zoete aardappelen en bamboescheuten.
  - In het lange huis langs de rijstvelden wonen twintig families.
  - Ik woon in Sibü.
  - De Dayaks vochten met de Amerikaanse soldaten tegen Japan.
3. Vond je het makkelijk om de vragen te beantwoorden?
4. Wat valt je op in de tekst? Hoe klinkt dat bij het voorlezen?

STAP 2

1. Hieronder vind je de tekst. Kan je gewoon alle 'en's' veranderen in punten? Hoe klinkt dat?
2. Ga per twee zitten en maak van de tekst een vlot geheel.

ZIEN WIJ ER GEVAARLIJK UIT?

Wij wonen op het eiland Sarawak en men noemt ons Dayaks en in Europa zeggen ze dat we koppensnellers zijn en sommige van onze voorouders aten wel eens een mens op en toen trokken ze ten strijde tegen andere stammen en nu leven wij vreedzaam in ons huis en zien wij er soms gevaarlijk uit? en ons lange huis staat op palen langs de Balingian-rivier en we moeten nooit een schuilplaats moeten zoeken als het hard regent en in ons huis wonen wel twintig families en meestal zijn mijn mama, mijn broertje en ik alleen thuis en papa werkt alle dagen op de rijstvelden en wij verbouwen droge rijst en peper en wij verkopen de peper aan een Chinees handelaar en in het bos zoeken we zoete aardappelen en bamboescheuten en grootvader vaart met zijn prauw op de rivier en hij vangt vis met zijn net en nu en dan mag papa werken voor een Engelse maatschappij en de Engelse maatschappij zoekt hier naar olie en papa spaart geld en met het geld kan hij ons naar de kostschool sturen in Sibü en de ingenieur van de maatschappij komt soms op bezoek in ons huis en wij noemen hem meneer Witneus en ik versta hem niet goed en ik spreek alleen maar Maleisisch en kijk eens in je atlas en zoek op een wereldkaart waar Sarawak ligt en je weet waar ik woon en zoek eerst naar Maleisië en ook bij ons werd er in de Tweede Wereldoorlog veel en hard gevochten en de oudere mensen vertellen over de Tweede Wereldoorlog en Amerikaanse soldaten vochten in ons land tegen de Japanners.

3. Lees je tekst voor. Is hij nu beter te begrijpen? Hoe komt dat?

4. Met welke hulpmiddelen heb je de tekst herwerkt?
5. Je kon de zinnen aan elkaar linken met 'en' / 'maar' / 'of' / 'want' of een leesteken. Kon je daar vrij uit kiezen? Waarom (niet)? Wat maakt het voor verschil?
6. Onderstreep de zinnen die je met een nieuw woord of een teken met elkaar hebt verbonden. Laat de andere zinnen zoals ze zijn. Wat zijn de verschillen tussen de onderstreepte en de niet onderstreepte zinnen?

Samengevat

STAP 3

1. Probeer de zinnen van de tekst opnieuw te verbinden zoals je eerder deed. Je mag niets wijzigen aan de tekst, enkel woorden toevoegen.

Wij wonen op het eiland Sarawak. Men noemt ons Dayaks. In Europa zeggen ze dat we koppensnellers zijn, ... sommige van onze voorouders wel eens een mens opaten. Toen trokken ze ten strijde tegen andere stammen, ... nu leven wij vreedzaam in ons huis. Zien wij er soms gevaarlijk uit? Ons lange huis staat op palen langs de Balingian-rivier, ... we nooit een schuilplaats moeten zoeken ..... het hard regent. In ons huis wonen wel twintig families. Meestal zijn mijn mama, mijn broertje en ik alleen thuis, ... papa alle dagen op de rijstvelden werkt. Wij verbouwen droge rijst en peper, ... wij verkopen aan een Chinees handelaar. In het bos zoeken we zoete aardappelen en bamboescheuten.

Grootvader vaart met zijn prauw op de rivier en vangt vis met zijn net. Nu en dan mag papa werken voor een Engelse maatschappij, ... hier zoekt naar olie. Papa spaart geld ..... hij ons naar de kostschool wil kunnen sturen in Sibü.

De ingenieur van de maatschappij komt soms op bezoek in ons huis. Wij noemen hem meneer Witneus. Ik versta hem niet goed, ... ik spreek alleen maar Maleisisch.

Kijk eens in je atlas ..... zoek op een wereldkaart waar Sarawak ligt. Dan weet je waar ik woon. Zoek eerst naar Maleisië.

Ook bij ons werd er in de Tweede Wereldoorlog veel en hard gevochten. De oudere mensen vertellen over de Tweede Wereldoorlog, ...

Amerikaanse soldaten in ons land vochten tegen de Japanners.

2. Kon je de zinnen verbinden met dezelfde woorden of tekens als in de vorige stap?
3. Welke nieuwe woorden heb je gebruikt? Wat drukken ze uit?
4. Vervang deze woorden door 'en', 'maar' of 'want'. Wat gebeurt er met de rest van de zin?

Samengevat

STAP 4

1. Lees deze tekst aandachtig.

Slaapwel. Hebt u slaap nodig? Die vraag wilden leerlingen uit Groot Brittannië wel eens beantwoorden. Voordat ze een degelijke voorstudie hadden gedaan met veel lees- en opzoekwerk, vroegen ze aan twee leerkrachten wiskunde proefkonijn te spelen in een uniek experiment. De ene lerares mocht van haar gewone nachtrust genieten. De andere moest *het nachtje door* doen nadat ze de volgende morgen zeker heel moe zou zijn. Dan moesten beide leerkrachten een aantal tests doen: een ster op papier tekenen die je in de spiegel kijkt, een computerspel omdat heel wat oog-handcoördinatie vereist en een simpele reactietest. Waarom ze aan de tests begonnen, moest beide leerkrachten noteren terwijl goed ze dachten te zullen scoren. Het hoeft niet te verbazen voordat de lerares die niet geslapen had, het slechtst scoorde. Indien ze eraan begon, zei ze nochtans dat ze zich fit voelde. Het gebrek aan slaap zou haar prestaties dus niet beïnvloeden, meende ze. Ze had niet verwacht als ze minder goed zou presteren. Dat was meteen de reden opdat gebrek aan slaap volgens de leerlingen niet enkel tot mindere prestaties leidt, maar ook het beoordelingsvermogen aantast. De leerlingen wonnen er een prijs mee.

(Naar *Klasse*)

1. Heb je dit verhaal begrepen? Vertel het kort na.
2. Zijn er fragmenten uit de tekst die volgens jou niet helemaal kloppen? Wat verander je?
3. Verklaar de wijzigingen die je hebt uitgevoerd.

Samengevat

1. Onderstreep in de volgende zinnen de pv('s).
2. Schrijf daarna achter elke zin of het een enkelvoudige of een samengestelde zin is
  - Je houdt van knutselen en je kan een heleboel leuke dingetjes maken.
  - De directeur moest maatregelen nemen want de leerlingen waren veel te rumoerig
  - Mijn vader en mijn moeder zijn verleden jaar een maand op reis geweest naar Spanje.
  - Mijn zusje leert altijd haar lessen en ze drinkt dan een kopje thee.
  - Mij moeder kan goed koken, ik moet echter op school blijven eten.
  - De kinderen lagen in bed maar ze hebben nog een hele tijd gebabbeld.
  - Wil jij de agenda's klaarleggen want de leerkracht komt ze nakijken.
  - Jef maakte een buiging en daarna gingen we zitten.
  - Alle neven en nichten waren op het feest aanwezig.
  - Zij vertelde aan de kinderen een spannend verhaal over de Griekse goden.
3. Maak van de enkelvoudige zinnen, een samengestelde zin. Kies uit de voegwoorden: en, maar, want, of
  - Ik laat mijn wekker te vroeg aflopen. Ik geraak moeilijk uit mijn bed.
  - 's Morgens eet ik een boterham. Ik luister ondertussen naar het nieuws.
  - Kom je te voet? Neem je een taxi?
  - Moeder en vader komen zeker naar het feest. Ze moeten eerst nog naar een andere receptie.
  - De dief was ontsnapt. Alle politieagenten werden ingeschakeld.
  - Ik ga zeker mee wandelen met jou. Het moet mooi weer zijn.
  - Je moet je leren gedragen. We nemen maatregelen.
4. In de volgende tekst vind je een aantal cursief gedrukte zinnen. Maak er samengestelde zinnen van. Druk het verband uit dat je in de linkermarge vindt.

YOUSSEF: HET GEHEIM VAN EEN KOELE TENT

Jordanië - Bedoeïenen zijn een gastvrij volk. *Bij hen ben je altijd welkom. De deur van hun huis staat altijd open.*

gevolgaanduidend verband	<i>Eigenlijk is hun huis een tent. De deur is een groot doek.</i>
redengevend verband	<i>In feite is 'de deur' meestal toe. Het tentdoek is er inderdaad vaak neergelaten. Het kan er verschrikkelijk warm zijn.</i>
redengevend verband	<i>'In onze tent is het best fris,' zegt Youssaf. 'Kom maar eens naar binnen.'</i>
redengevend verband	<i>Youssaf rent ons voor. Hij heeft een wollen truitje aan, een witte broek en stevige schoenen. Op de rotsbodem kan je sterke schoenen best gebruiken.</i>
redengevend verband aaneenschakelend verband	<i>Het tentdoek rust op grote houten palen. Die houden alles stevig op hun plaats. Dat is nodig. Soms is er veel wind. Soms steekt er zelfs een hevige storm op.</i>
aaneenschakelend verband	<i>Youssafs moeder heeft in een kamer een stapel tapijtjes en matten geweven: grote en kleine. Die maakt ze zelf van geitenhaar of schapenwol. Ze verft de stof zelf. Met felle kleuren maakt ze mooie tekeningen op de stof. Youssafs moeder verkoopt haar werk vooral aan voorbijkomende toeristen. Zelf draagt ze een mooie hoofddoek.</i>
aaneenschakelend verband	<i>Youssaf heeft nog twee broers. Die passen op de schapen. De kudde graast iets verder op een kale heuvel. IJverig kauwen de schapen op alle sprietjes groen die ze nog vinden.</i>
tegenstellend verband	<i>Buiten schijnt de zon ongenadig hard. In de tent is het lekker fris.</i>
	Hoe dat komt?
	<i>'Dat is een beetje een bedoeïenengeheimpje,' lacht Youssafs ma.</i>
gevolgaanduidend verband	<i>'Onze tenten zijn gemaakt van geitenhaar. We weven de stoffen zelf op onze oude weefgetouwen. Ik leerde dat van mijn moeder. Geitenhaar is wel iets speciaals. Daarin zit het geheim van onze koele tent! Kijk ...'</i>
aaneenschakelend verband	<i>Youssafs mama neemt een streng geitenhaar. Ze laat het ons zien.</i>
aaneenschakelend verband	<i>'Geitenhaar rekt gemakkelijk uit. Het is ook heel sterk.</i>
tegenstellend verband	<i>Geitenhaar heeft daarenboven een heel speciale eigenschap. Bij warm weer krimpt het een beetje. Bij koud weer zet het wat uit: net voldoende om zijn speciale werk te doen. Een lap stof van geitenhaar krimpt een heel klein beetje als het zeer heet is. Er ontstaan wel duizenden kleine gaatjes in die stof. Dat zijn luchtgaatjes. De wind kan door deze piepkleine openingen. De temperatuur binnen is altijd lager dan buiten. In de tent blaast er steeds een beetje wind. Die gaatjes zijn te klein om de zon</i>
aaneenschakelend verband	
redengevend verband	
gevolgaanduidend verband	

redengevend verband

aaneenschakelend verband

door te laten. De warmte blijft buiten!

Een tentdoek van geitenhaar zorgt bij hitte dus voor een soort airconditioning!

En als het koud is?

'In de winter gebeurt het omgekeerde. Alle draden van geitenhaar zetten uit. Alle gaatjes in de stof zijn potdicht.

Zo kan er geen sikkepit wind in de tent binnen. Het doek is dan potdicht. Zo blijft de koude buiten.'

Knap van de bedoeïenen!

Youssaf lacht ons trots toe.

(Vrij naar Marnick Depuydt Stipkrant 30 augustus 1994.)